

Úvod do evropského práva

Doc. JUDr. David Sehnálek, Ph.D.
David.sehnalek@law.muni.cz

Vývoj evropské integrace, primární právo EU

Otázky:

1. Jaký je rozdíl mezi Evropským společenstvím a Evropskou unií?
2. Co je pramenem primárního práva EU
3. Čím se odlišuje od „běžných mezinárodních smluv“
4. V čem spočívá význam primárního práva?
5. Jaké smlouvy upravují dnešní Evropskou unii a co je jejich obsahem?

Evropská integrace - vícevrstevnatost

– vznik řady MO

- NATO
- Rada Evropy
- RVHP
- Varšavský pakt
- ESVO
- **ES** a další...

– cíle a úkoly (zejména)

- hospodářské
- politicko-bezpečnostní
- kulturní a sociální

Mezivládní vs. nadstátní MO

– Mezivládní (tradiční, klasické) MO

- prim hraje stát
- státy vzájemně rovné => zásadně jednomyslnost při rozhodování
- dobrovolnost
- žádné nařizovací pravomoci – stát není MO podřízen

– Nadstátní (nadnárodní, supranacionální) MO:

- omezení svrchovanosti a přenos některých pravomocí z čl. st. na nový subjekt – ES, který disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. mocí nadstátní);
- ES disponuje (přenesenou) mocí:
  - zákonodárnou, výkonnou a soudní
- Členské státy se musí rozhodnutím nadstátní MO podřít (i proti své vůli)

ES – odlišná (**nadstátní**) koncepce integrace

- 23. červenec 1952 **ESUO** (tzv. Pařížská smlouva, 50 let)
  - uhlí a ocel

- 1. leden 1958 (tzv. Římské smlouvy)
  - **EHS** (později ES) - společný trh, celní unie, sektorové politiky (odstranění překážek obchodu)
  - **EURATOM** (ESAE) – mírový výzkum a vývoj atomu

= 3 evropská (nadstátní) společenství

Nadstátnost

- Relevantní směrem **dovnitř** (vztah EU – členské státy)
- **Projevy nadstátnosti (připomenutí)**
  - Většinové rozhodování + vzájemně nerovné postavení čl. států
  - Finanční nezávislost
  - Přímo použitelné, přednostně aplikovatelné právo (subordinační charakter, zavazuje stát i jednotlivce)
- **omezení suverenity a přenos pravomocí** na nadstátní organizaci
  - Popření zásady svrchované rovnosti (mezinárodní právo veřejné)
  - OT: ztrácí ale členské státy suverenitu?
  - OT: má EU suverenitu?
  - OT: Je stát po vstupu do EU definitivně ztracen?
- **Procvičení: mezivládní vs. nadstátní** MO (charakteristiky).

Vývoj ES/EU: územní expanze

- 1952 + 1958 – Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko
- 1973 – VB, Dánsko, Irsko; ~~Norsko~~
- 1981 – Řecko
- 1986 – Španělsko a Portugalsko
- 1995 – Finsko, Švédsko, Rakousko, ~~Norsko~~
- 2004 - **Česko**, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko;
- 2007 – Rumunsko, Bulharsko;
- 2013 - Chorvatsko
- ? – *Turecko, příp. další balkánské státy*

X

1985 – „vystoupení“ Grónska

2020 – vystoupení Spojeného království

Vývoj ES: prohlubování integrace a přehled primárního práva

- **50. léta** – počátek integrace, vytváření společného trhu (4 svobody) a celní unie
- (60. léta – krize (tzv. Lucemburský kompromis))
  - 1967 – Smlouva o jednotných orgánech ES („Slučovací smlouva“)
- **70. léta** – stagnace (ropná krize...)
- **80. léta** – nový impulz – Jednotný evropský akt (1985 / 1.7.1987)
- **90. léta**
  - **1992/ 1.11.1993 – vznik EU - Maastrichtská smlouva**
  - 1997/1999 – Amsterodamská smlouva
  - 2000/2003 – Niceská smlouva
  - Smlouva o Ústavě pro Evropu
  - 1.12.2009 – Lisabonská smlouva (reformní smlouva)

<https://www.youtube.com/watch?v=4VCYHTGjr-U>

ES vs. EU (stav předlisabonský)

- 3 Společenství – mezinárodní organizace
- EU – není MO! pouze zastřešující entitou bez pr. subjektivity

- EU – pilířová struktura
  - 1. (komunitární) pilíř: 3 (2) ES
  - 2. pilíř: společná zahraniční a bezpečnostní politika
  - 3. pilíř: vnitřní bezpečnost a justice

- 1. pilíř **nadstátní** vs. 2. a 3. pilíř – **mezivládní**

- „maastrichtský chrám“
- „vejce“ 😊

Vývoj ES: prohlubování integrace a přehled primárního práva – od 90. let

- 1992/ 1.11.1993 – vznik EU - **Maastrichtská smlouva**
- 1997/1999 – Amsterodamská smlouva
- 2000/2003 – Niceská smlouva
- ~~Smlouva o Ústavě pro Evropu~~
- 1.12.2009 – **Lisabonská smlouva** (reformní smlouva)

EU nyní – po Lisabonu

- ES (tj. dřívější EHS) již neexistuje, EU je jeho nástupcem
- EU má právní subjektivitu (je osobou), je MO
- Pilířová struktura již není (avšak oblast zahraniční politiky i nadále má specifické postavení)
- **Závěr:** EU je **specifická MO**, která nemá povahu státu, ale v řadě se aspektů se jako stát (federativní) projevuje

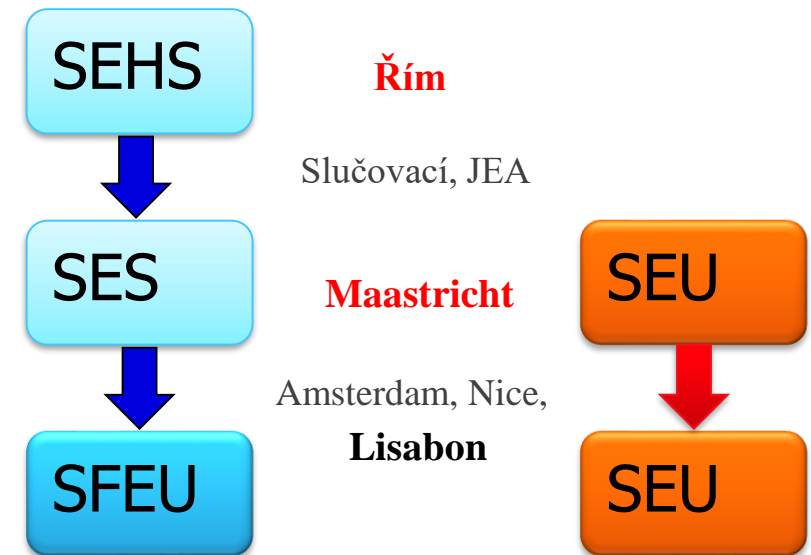
Zakládající smlouvy vs. revizní smlouvy

– Zakládající smlouvy

- ~~Smlouva o ESUO („pařížská smlouva“)~~ – platnost skončila v roce 2002
- Smlouva o EHS („1. římská smlouva“), nyní „**Smlouva o fungování EU**“
- Smlouva o EURATOMu („2. římská smlouva“)
- **Smlouva o EU** („maastrichtská smlouva“)

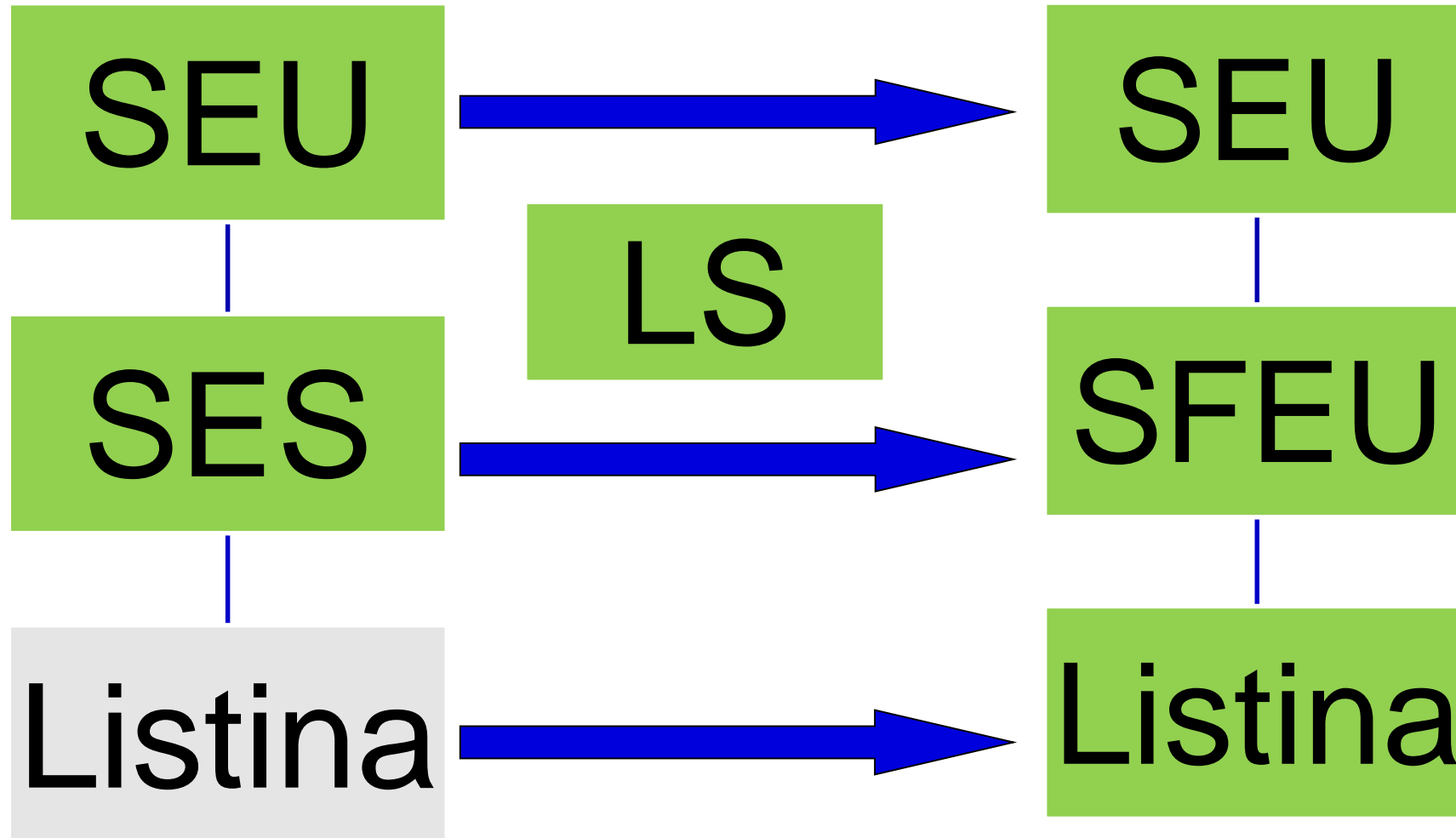
– Revizní smlouvy (novely)

- Slučovací
- JEA
- Amsterodamská
- Smlouva z Nice
- Lisabonská

Současnost: zakládající smlouvy ve znění změn (nejnovější revize – Lisabon)

Grafické zachycení změn primárního práva

Primární právo EU – pojem a shrnutí

- = **zakládací smlouvy** (EHS + MAA) + JEA, AMS, NIC, LS, Smlouva společných orgánech, protokoly, dodatky, smlouvy o přístupu
- Přijímány **konsenzem** čl. států – členské státy „pány smluv“
- Vymezují EU, její pravomoci, orgány, rozhodovací procedury, politiky...
- Je tedy složeno z MS, ty ale nejsou pramenem MPV!
  - Omezují suverenitu členských států (popření zásady svrchované rovnosti)
  - Jiný postup změn – upravený samotným primárním právem
  - Zvláštní pravidla aplikace (stanovená přímo na základě primárního práva a ne národních ústav)
- x **Sekundární právo** (nařízení, směrnice) – přijímáno EU na základě PP

SEU

PREAMBULE
HLAVA I SPOLEČNÁ
USTANOVENÍ
HLAVA II USTANOVENÍ O
DEMOKRATICKÝCH ZÁSADÁCH
HLAVA III USTANOVENÍ O
ORGÁNECH
HLAVA IV USTANOVENÍ O
POSÍLENÉ SPOLUPRÁCI
HLAVA V OBECNÁ USTANOVENÍ
O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE A
ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O
SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A
BEZPEČNOSTNÍ POLITICE
HLAVA VI ZÁVĚREČNÁ
USTANOVENÍ

SFEU

PREAMBULE
ČÁST PRVNÍ ZÁSADY
HLAVA I DRUHÝ A OBLASTI PRAVOMOCÍ UNIE
HLAVA II OBECNĚ POUŽITELNÁ USTANOVENÍ
ČÁST DRUHÁ ZÁKAZ DISKRIMINACE A OBČANSTVÍ UNIE
ČÁST TŘETÍ VNITŘNÍ POLITIKY A ČINNOSTI UNIE
HLAVA I VNITŘNÍ TRH
HLAVA II VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ
HLAVA III ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV
HLAVA IV VOLNÝ POHYB OSOB, SLUŽEB A KAPITÁLU
HLAVA V PROSTOR SVOBODY, BEZPEČNOSTI A PRÁVA
HLAVA VI DOPRAVA
další politiky...
ČÁST ČTVRTÁ PŘIDRUŽENÍ ZÁMOŘSKÝCH ZEMÍ A ÚZEMÍ
ČÁST PÁTÁ VNĚJŠÍ ČINNOST UNIE
HLAVA I OBECNÁ USTANOVENÍ O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE
HLAVA II SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA
HLAVA III SPOLUPRÁCE SE TŘETÍMI ZEMĚMI A HUMANITÁRNÍ
POMOC
HLAVA IV OMEZUJÍCÍ OPATŘENÍ
HLAVA V MEZINÁRODNÍ SMLOUVY
HLAVA VI VZTAHY UNIE S MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI A
TŘETÍMI ZEMĚMI A DELEGACE UNIE
HLAVA VII DOLOŽKA SOLIDARITY
ČÁST ŠESTÁ INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ USTANOVENÍ
HLAVA I INSTITUCIONÁLNÍ USTANOVENÍ
HLAVA III POSÍLENÁ SPOLUPRÁCE
ČÁST SEDMÁ USTANOVENÍ OBECNÁ A ZÁVĚREČNÁ

Pro srovnání – čs. Ústava

- Hlavička zákona
- Preambule
- Hlava I. Čl. 1 – 14 Základní ustanovení
- Hlava II. Čl. 15 – 53 Moc zákonodárná
- Hlava III. Čl. 54 – 80 Moc výkonná
- Hlava IV. Čl. 81 – 96 Moc soudní
- Hlava V. Čl. 97 Nejvyšší kontrolní úřad
- Hlava VI. Čl. 98 Česká národní banka
- Hlava VII. Čl. 99 – 105 Územní samospráva
- Hlava VIII. Čl. 106 – 113 Přejídná a závěrečná ustanovení

Shrnutí nejdůležitějších bodů

- Primární vs. sekundární právo (např. nařízení a směrnice)
- Význam primárního práva a jeho odlišnost od „klasických“ mezinárodních smluv (autonomie + specifická pravidla aplikace a změn + sekundární p.)
- Zakládající smlouvy vs. revizní smlouvy (novely)
- Evropská společenství vs. Evropská unie
- Význam lisabonské smlouvy
  - Pilířová struktura před Lisabonem
  - Po Lisabonu - EU jako mezinárodní organizace nadstátní povahy
  - „Smlouvy“ – Smlouva o EU + Smlouva o fungování EU (dříve smlouva o EHS)